

FARMAKODİNAMİ LABORATUVARINDAN,
DÜNYA LİTERATÜRÜNE:

AKİL MUHTAR ÖZDEN

1877–1946

Karaciğerin detoksifikasyon işlevini ölçerek karaciğer yetersizliği hakkında bilgi edinmek için kendi geliştirdiği Kolorimetre aleti (renk ölçer) ile Santonin Deneyini gerçekleştirdi ve bu yöntem, karaciğer fonksiyon testleri içinde en iyi yöntem olarak kabul edildi...

Prof. Dr. Nil Sarı, Dr. Elif Vatanoglu, Dr. Ahmet Doğan Ataman, Dr. İbrahim Topçu, Dr. Ümit Zeyneb Belbez, Dr. Esin Karlıkaya, Ferda Gündoğdu, Ümit Emrah Kurt, Necla Kınık

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı

Prof. Dr. Nil Sarı başkanlığında lisansüstü öğrencilerinin uygulamalı tıp tarihi eğitimi amacıyla hazırlanmış olan poster çalışmalarındandır.

Askeri Tıbbiye İdadisi'ni bitirdikten sonra Demirkapı'daki Askeri Tıbbiye Mektebi'ne girdi ve burada üç yıl okudu.

1896 İsviçre'ye gitti, Cenevre Tıp Fakültesi'ne girdi,

1902'de mezun oldu.

1902-03 Paris'te Pastör Enstitüsü'nde çalıştı.

1904 Cenevre'de doktora tezi olarak hazırladığı "Uzun

süren menenjit serebrospinal" adlı çalışmasını sundu; Prof. Dr. Mayor ve Prof. Dr. Christiani'nin yanında yaptığı çalışmalarla privat doçent oldu.

1907-08 "Pratik Tedavi ve Tıp Müfredatı" derslerini verdi. Bu sırada Prof. Dr. Mayor'un deneysel tedavi laboratuvarında, "Chloralose" ve "Opium Alkaloidleri" üstüne yaptığı çalışmalar Fransızca yayınlandı.

1909 Sivil Tıbbiye'ye "Hıfzısıhha Muallimi" olarak çağırıldı. →

Kobay deneyleri için kullandığı afyon alkaloidlerinin lokal anestezi etkisini incelerken, dünyada Muhtar Refleksi olarak bilinen yöntemi ortaya koydu.

Döndüğünde, "Hıfzısıhha" adlı kitabını yayınladı.

1910 Profesör oldu; Askeri ve Sivil Tıbbiye birleşip Haydarpaşa'ya taşınınca, Akil Muhtar, "Tedavi Seririyatı Fenn-i Tedavi ve Tesirat-ı Edviye" müderrisliğine getirildi.

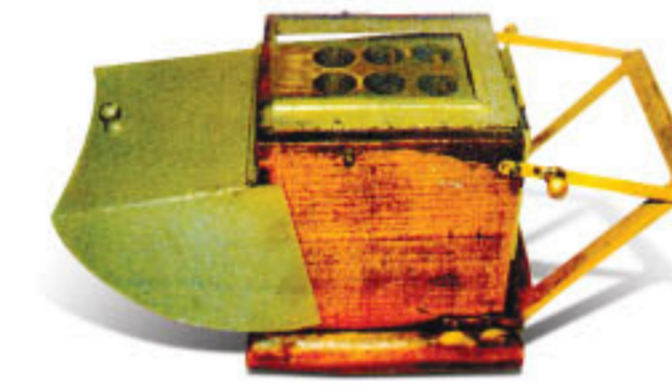
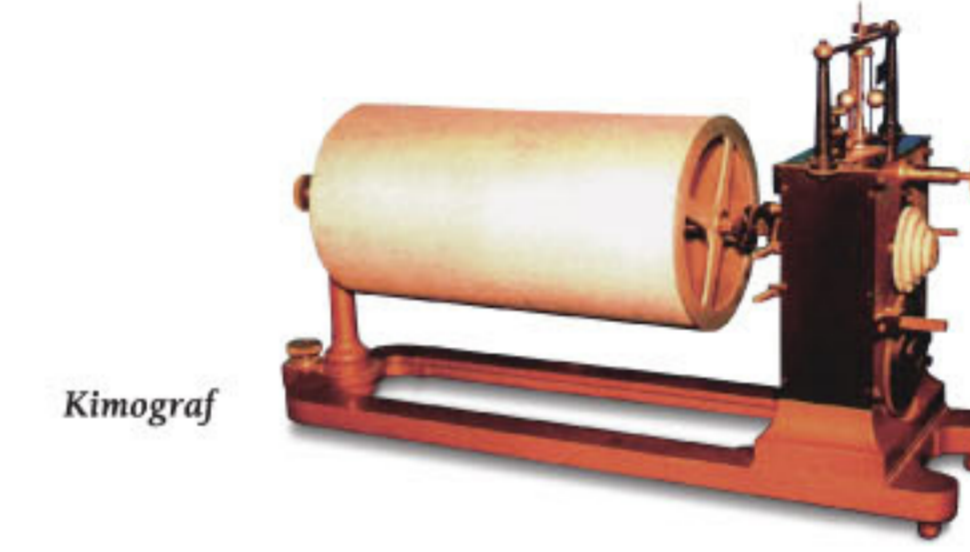
İstanbul Üniversitesi kurulunca Tıp Fakültesi Farmakodinamik ve Tedavi Ordinaryüs Profesörü oldu.

1908-44 Türkiye'de 36 yıl hocalık yaptı; tek başına veya çalışma arkadaşlarıyla çeşitli dillerde yüzlerce araştırma yayınladı.

Akil Muhtar, 20 damla Digitaline adlı kalp ilacının ağızdan verildikten 1-1,5 saat sonra etkisinin başladığını; 3,5 saat sonra etkinin şiddetlendiğini ve 5 saat sonra ise azalarak devam ettiğini ispat etti. Böylece Digitaline'in tedavi ölçüleri ve etki süreleri belirlenebiliyordu. İlacın

ağızdan etki süresi önemli bir tespit idi, çünkü bundan önce, ağıza alındıktan 12-24 saat sonra etkili olduğu sanılmaktaydı. 1926'da yaptığı bu çalışması, atımların amplitüt ve ritminin ölçülmesinde kullanılan aletin adına dayanarak, Usskof Deneyi diye de bilinir.

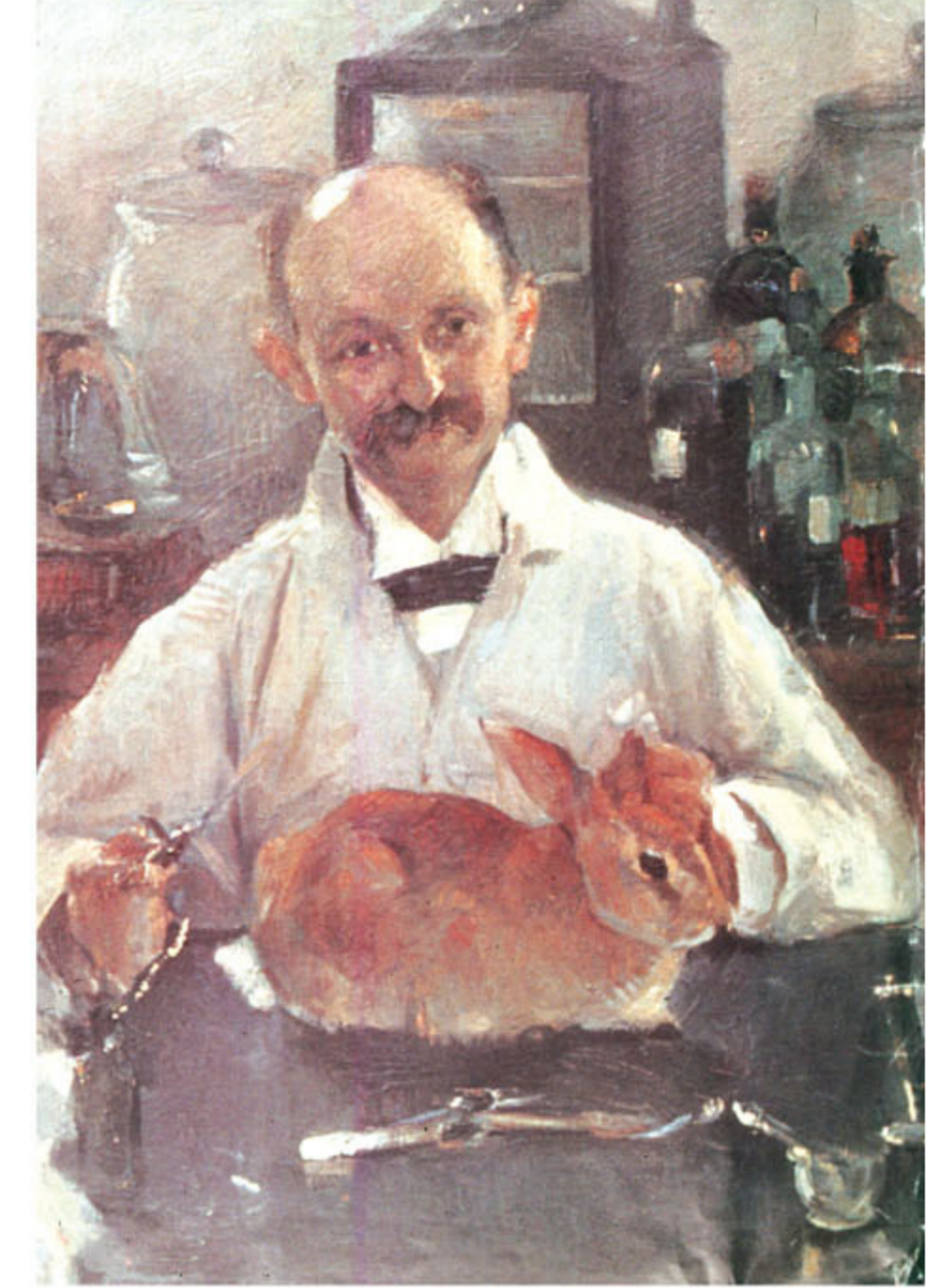
Kobay deneyleri için kullandığı afyon alkaloidlerinin lokal anestezi etkisini incelerken, dünyada "Muhtar Refleksi" olarak bilinen yöntemi ortaya koydu. Kobayların sırtına iğne ucu ile dokunduğunda kobayların sırtında cilt altı kaslarının kasıldığını ve sırtta çekilme olduğunu gözledi. Kobayın cilt altı dokusuna sulandırılarak kokain, prokain gibi herhangi bir lokal anestezi şırınga edilince ise uyuma olduğundan kasılmıyor ve refleks meydana gelmiyordu. Etki kalkınca tekrar kasılma oluyordu. Uyuşmanın başlangıcı ile bitişi maddenin etki süresini veriyordu. Böylece lokal anestezi etkilerini ve aralarındaki etki farklarını en iyi gösteren bir yöntem →

Karaciğer yetersizliği hakkında bilgi edinmek için kendi geliştirdiği Kolorimetre aleti (renk ölçer) ile Santonin Deneyini gerçekleştirdi.

bulunmuş oluyordu. Bu buluşuna 1973'de **Tübitak Hizmet Ödülü** verildi.

Karaciğerin detoksifikasyon (zararlı maddelerden arındırma) işlevini ölçerek karaciğer yetersizliği hakkında bilgi edinmek için kendi geliştirdiği Kolorimetre aleti (renk ölçer) ile Santonin Deneyini gerçekleştirdi. Buluşunu 1933'de yayınladı. Bu yöntem, karaciğer fonksiyon testleri içinde en iyi yöntem olarak kabul edildi; 1955'e kadar Fransa ve Almanya'da kullanıldı. Damar hastalıkları üzerinde yaptığı çalışmalarda toplardamar kapakçık flebitinde (iltihabında), epigaster (karın) bölgesinde devamlı bir üfürüm duyulduğunu gözledi ve

Usta araştırmacılığının yanı sıra, iyi bir ressam olan Akil Muhtar'ın çok sayıda karakalem, sulu ve yağlı boya resimleri vardır.

bunun bir teşhis yöntemi olabileceğini ortaya koydu.

Türk Tıp Tarihi Cemiyeti'nin kurucu üyesi, Balkan Birliği Hekimler Cemiyeti Başkanlığı yapmış; Kızılay'a değerli hizmetlerde bulunmuştur.

"İlim Bakımından Ahlak" adlı eseri pozitif bilimin güçlü bir yansımasıdır.

Usta araştırmacılığının yanı sıra, iyi bir ressam olan Akil Muhtar'ın çok sayıda karakalem, sulu ve yağlı boya resimleri vardır.

